

3. Верхола А.П. Графическая подготовка учащихся в школе./ А.П.Верхола, –К.: Радянська школа, 1985.–128 с.
  4. Волкова Н.П. Педагогіка: /Наталія Павлівна Волкова/ Посібник.– К.: Академія, 2002.– 574с.
  5. Гедзик А.М. Теоретико-методичні передумови формування змісту графічної підготовки учнів профільної школи / А.М.Гедзик //Проблеми трудової і професійної підготовки: Наук. метод. зб. – Слов'янськ: СДПУ, 2008. – Вип., 12. - С.155 – 162.
  6. Дембинский С.И., Кузьменко В.И. Методика преподавания черчения в средней школе: / С.И.Дембинский, В.И.Кузьменко/ Учеб. пособие.– М.: Просвещение, 1977.– 335 с.
  7. Казаков В.Г., Кондратьева Л.Л. Психология./ В.Г.Казаков, Л.Л.Кондратьева / Пособие.– М.: Просвещение, 1991.– 357 с.
  8. Кириченко А.Ф. Теоретичні основи інженерної графіки: Анатолій Федорович Кириченко/ Підручник для вищих техн. закладів.– К.: ВД “Професіонал”, 2004.– 495 с.
  9. Ковтуненко Н. Структура готовності старшокласників до вибору інженерно-технічних професій / Н.Ковтуненко // Трудова підготовка в закладах освіти.– 2006.– №2.– С. 33-36.
  10. Кремінь В.Г. Майбутнє України неможливе без освіти / В.Г.Кремінь // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: Збірник наукових праць. – Вип..3. – Харків: НТУ “ХПР”, 2002. – С. 3 – 8.
  11. Методика обучения черчению / Под ред. Е.А. Василенко. –М.: Просвещение, 1990.–176с.
  12. Пономарьов О.С. Логіка формування гуманітарно-технічної еліти в системі нової філософії інженерної освіти / О.С.Пономаренко //Наукові праці: Т.36. Вип..23. Педагогічні науки. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П.Могили, 2004. – С. 40 – 45. .
  13. Романовський О.Г. Національна гуманітарно-технічна еліта: реалії та перспективи підготовки / О.Г.Романовський //Наукові праці: Науково-методичний журнал. Т.36. Вип..23. Педагогічні науки. – Миколаїв: МДГУ ім. П.Могили, 2004. С.25 – 31.
  14. Самоненко Ю.А. Психология и педагогика: / Юрий Александрович Самоненко/ Учеб. пособие для вузов.– М.: ЮНИТИ-ДАНА. 2001.– 277 с.
- Стаття надійшла до редакції 26.06.2010р.

УДК 37.036

С.Л. Кучер, М.П. Дьяченко
к. пед. н., доцент; кер. гуртка,
Криворізький ДПУ,
ЦДЮТ “Гармонія”

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ УСПІШНОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ УКРАЇНСЬКИМИ ТРАДИЦІЯМИ

Ця стаття присвячена проблемі успішного національного виховання учнів в загальноосвітній школі. Серед умов вирішення досліджуваної проблеми визначна роль відводиться українським традиціям.

Ключові слова: національне виховання, українські традиції, педагогічні умови.

Эта статья посвящена проблеме успешного национального воспитания учеников в средней общеобразовательной школе. Среди условий решения исследуемой проблемы определяющая роль отводится украинским традициям.

Ключевые слова: национальное воспитание, украинские традиции, педагогические условия

This article is devoted a problem of successful national education of pupils in an average comprehensive school. Among conditions of the decision of an investigated problem the defining role is taken away to the Ukrainian traditions.

Keywords: national education, the Ukrainian traditions, pedagogical conditions.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку України особливої актуальності набувають проблеми формування всебічно і гармонійно сформованої особистості.

Одним з принципів, зазначених у законодавчих освітніх документах є національна спрямованість освіти, яка полягає в її історичному поєднанні з національною історією, традиціями, збереженні і збагаченні культури українського народу. Реалізується дана мета і завдання в навчально-виховному процесі загальноосвітньої середньої школи.

Причини, що гальмують процес виховання школярів на національно-культурних традиціях українського народу, мають соціально-економічний, загальнопедагогічний і організаційно-методичний характер:

1. Неповна визначеність мети, цінностей, ідеалів, прикладів і зразків у виховній роботі; недостатня етнізація і формалізм у змісті, формах і видах виховної діяльності, особливо позаурочної.

2. Недосконалість навчальних планів і програм, відсутність підручників нового покоління, неврахування регіональної специфіки традицій, народних промислів, декоративно-ужиткового мистецтва.

3. Недостатня навчально-матеріальна база, які традиційних загальноосвітніх шкіл, так і навчально-виховних закладів нового типу.

4. Невідповідність навчальних планів вузу запитам різних типів сучасної загальноосвітньої школи, що виявляється в недостатній кваліфікації педагогічних кадрів, зокрема, щодо виховання школярів на національно-культурних традиціях народу.

Нехтування традиціями свого народу призвело до втрати молоддю національної свідомості, почуття патріотизму, прагнення самовираження і самовдосконалення. Це спричинило нівелювання значущості національних і загальнолюдських цінностей, неправильне тлумачення історії українського народу, національних культурних надбань, розгляд їх лише з позиції класових інтересів. Національні моральні норми, канони совісті, гуманності, милосердя почали зникати із змісту виховання, його кінцевих результатів.

Аналіз останніх досліджень. За останні роки в Україні проводяться інтенсивні дослідження проблеми організації національного виховання учнів. Витоки сучасних педагогічних теорій стосовно проблем формування національного виховання старшокласників закладені в роботах І.Лебідь, З.І.Прокоп'євої, І.Ф.Смольянинова, А.Чепурко та інших. Питання щодо проблеми організації національного виховання, як невід'ємної складової навчально-виховного процесу розглядалася в наукових працях Н.П.Волкової, В.О.Сухомлинського, М.М.Фіцули. Окремі аспекти виховання старшокласників на національних культурних традиціях українсько-

го народу розглядались у дослідженнях Л.Оршанського, Я.Хлівного, А.Ф.Шушкевич та інших.

Мета даної статті полягає у виявленні та теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов, що ефективно сприяють національному вихованню учнів українськими традиціями в загальноосвітній школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Національно-культурні традиції українського народу зберігають національну пам'ять, застерігають проти того, чого не слід робити в навчанні та вихованні. Традицієзнавчий підхід у педагогіці збагачує зміст виховання згідно з віковичними настановами і вимогами, спрямовує процес виховання до певної благородної мети й добра, на користь усіх народів. Не можна заперечити, що в кожній країні найголовнішим педагогом є народ, який сотні років нагромаджує педагогічний досвід і формує правила виховання, зберігання їх у традиціях.

Виховання на традиціях реалізує, по-перше, глибоке і всебічне пізнання рідного народу, його історії, культури, духовності і на цій основі – загальнолюдського; по-друге, усвідомлення кожним школярем самого себе як невід'ємної частини свого народу, нації, і в той же час, по-третє, – як самотньої індивідуальності, необхідності з цією метою самонавчання і самовиховання. Завдання молодій українській державі у зв'язку з цим полягає у створенні оптимальних умов оволодіння народними традиціями, в наданні цьому процесові цілеспрямованого характеру, що забезпечить формування високоморальних якостей громадянина.

Національно-культурні традиції є природним стимулюючим фактором шкільного навчально-виховного процесу. Можливості його важко переоцінити, якщо співвіднести із сучасними завданнями гармонійного розвитку старшокласників в умовах гуманізації загальної освіти.

Педагогічна теорія і шкільна практика знаходяться сьогодні на якісно новому рівні свого розвитку, який передусім характеризується новою концепцією освіти, оновленою парадигмою виховання, етнізацією змісту педагогічного процесу. Основним фактором етнізації в сучасних умовах трансформації суспільства виступає система традицій українського народу.

Під вихованням на національно-культурних традиціях розуміємо процес відтворення у наступних поколіннях тих кращих якостей і рис, що були вироблені й перевірені українським народом упродовж всього періоду свого існування. Педагогічна сутність їх у спрямуванні молодого покоління на особистісно й суспільно-корисний шлях самовдосконалення і самотворення, у формуванні його ціннісних пріоритетів.

На наш погляд відомі в науці цивілізаційний та формаційний підходи щодо педагогічної теорії і практики не забезпечують у дослідженні їх повноти і багатовимірності. Звідси витікає, що соціально-культурний напрям, який їх об'єднує, в нашу цивілізаційну споху має бути доповнений традицієзнавчим. Функціонування педагогічної теорії і практики протікає у

безлічі традицій. Саме традиції забезпечують збереження національної сутності народу, найвищих вартостей в культурі, людського в людині й природного в природі.

Л.Оршанський вважає, що "... духовні та матеріальні компоненти національної культури визначають зміст виховання й учіння, а національні цінності і смисли становлять основне змістове ядро освіти. Яскравим проявом духовно-матеріальної культури українців є декоративно-ужиткове мистецтво. Воно виступає одним із важливих чинників формування людини культури як вільної, духовної, творчої й адаптивної особистості" [5, с. 20].

Головною умовою модернізації освітньої галузі є виховання особистості, яка глибоко розуміє і шанує свій народ, його історію, культуру і духовність, розвиває власні якості, здібності і можливості, визначає й успішно утверджує свою життєву позицію.

Г.М. Люліна стверджує: "Із відродженням народних традицій та ремесел перед учителями трудового навчання відкривається можливість і постає завдання використовувати надбання багатьох поколінь українського народу для формування національної свідомості учнів" [2, с. 27].

Уроки обслуговуючої праці повинні закріплювати знання учнів, виявляти їхній творчий потенціал, надавати можливість реалізувати їхні творчі індивідуальності та розширювати національний світогляд заняттями декоративно-ужитковим мистецтвом.

"Зміст обслуговуючої праці, який всебічно відображає національні особливості, – зауважує І.В. Цикалюк, – відзначається естетичним забарвленням і виступає джерелом формування національної свідомості учнів. Саме йому відводиться головна роль у національному вихованні, адже саме в ньому закладаються світоглядні основи особистості" [11, с.137].

А. Чепурко наголошує: "Зміст програм трудового навчання спряє тому, що на уроках трудового навчання органічно використовується потужний спектр елементів української національної культури. Таку роботу можна здійснювати за такими напрямками: глибоке вивчення вчителем культурної спадщини українського народу, його традицій; вивчення культурної спадщини інших народів, їх традицій; насичення змісту матеріалу, що вивчається, відомостями про національний одяг, народну вишивку, посуд, кухонне начиння, народні види рукоділля, рецепти народних страв; використання на уроках та в позаурочний час виробів народних промислів, формування умінь та навичок учнів з виготовлення виробів з урахуванням народних традицій; організація позакласних заходів з використанням народних традицій" [12, С. 26-27].

Організована таким чином робота спряє впливу виховного розвиваючого потенціалу українського національного мистецтва і народної творчості на національну сферу свідомості і поведінки старшокласників.

А.Ф. Шушкевич особливу увагу приділяє інноваційним технологіям. Вона підкреслює, що "...нетрадиційний урок стимулює творчість учителя

й учнів, створює сприятливі умови для формування духовно розвиненої, національно свідомої, активної особистості через творчий пошук, із використанням традицій народної культури й побуту. Уроки такого типу цінні своєю оригінальністю, розвиваючим та виховним ефектом. Нетрадиційні уроки проводяться не часто, але залишаються в пам'яті дітей надовго. Учнів приваблює святковість незвичного уроку, до якого вони ретельно готувались" [13, с. 8].

Велику роль у національному вихованні старшокласників, розширенні й поглибленні їхніх знань, розвиткові творчих здібностей відіграє спеціально організована виховна робота у позанавчальний час, яку називають позакласною та позашкільною.

Розглядаючи особливості побудови позакласної та позашкільної роботи, М.М. Фіцула пише з цього приводу: "Позакласна та позашкільна робота будується на принципах виховання, але має і свої специфічні принципи: добровільний характер участі в ній; суспільна спрямованість діяльності учнів; розвиток ініціативи і самодіяльності учнів; розвиток винахідливості, дитячої, технічної, юннатської та художньої творчості; зв'язок з навчальною роботою; використання ігрових форм, цікавість, емоційність" [9, с. 334].

"Позакласна робота проводиться в атмосфері, ближчій до школяра, вона більше пристосована до режиму його дня, – вважає О.В. Лашенко, тому цінність її полягає в тому що: забезпечується значна гнучкість усієї системи навчально-виховної діяльності в цілому; знімається проблема вільного часу учнів; формуються і задовольняються різноманітні інтереси учнів; формуються колективні відносини, накопичується досвід колективного життя; проводиться профорієнтація учнів" [3, с. 23].

Л.Л.Медведева роз'яснює, що "...важливе місце у стимулюванні внутрішньої потреби дитини до творчості посідають різні форми позаурочної роботи. У першу чергу, це гурткові заняття з різних видів декоративно-ужиткового мистецтва. Одним із головних завдань гурткової роботи є виховання людини, здатної мислити" [4, с. 2].

Факультативні заняття організовуються з учнями протягом навчального року. Навчально-виховний процес, який слід здійснювати диференційовано, відповідно до індивідуальних можливостей та з урахуванням вікових особливостей. Н.П. Волкова наголошує: "Факультативні заняття впроваджено в шкільну практику як форму диференційованого навчання. Для них розроблено варіанти програм, навчальні посібники" [1, с. 400]. На факультативних заняттях з технології тісно переплітаються пізнавальна діяльність учнів і діяльність, спрямована на виготовлення об'єктів праці.

Розкриваючи особливості інтересу до праці, В.С. Пікельна пише з цього приводу: "Творчість завжди пов'язана з пошуком, з необхідністю розвитку просторового, фантазійного мислення, але в основі цих психічних процесів має залишатися стійкий інтерес до роботи. Педагоги повинні вивчати і знати специфіку інтересів, оскільки останні можуть бути поверховими і ситуацій-

ними. Але тільки стійкі інтереси захоплюють учня, розвивають пристрась до праці і при досягненні успіху, роблять людину щасливою” [6, с.41].

Я.Хлівний доводить, що “дитина повинна бути під постійним впливом матеріальної й духовної культури свого народу. Це потрібно для найповнішого розкриття природних схильностей дитини і розвитку її здібностей” [10, с.37].

Діти з раннього віку залучаються до вивчення національної культури та історії свого народу. Одним з напрямків діяльності по відродженню національної культури на уроках обслуговуючої праці, факультативних заняттях є вивчення декоративно-прикладного мистецтва. Ці заняття дають змогу школярам оволодіти необхідними трудовими знаннями, уміннями та навичками певною мірою самовиразитись шляхом створення власних художніх виробів. Використання учнями своєрідного художнього оформлення та застосування різних технік, прийомів та матеріалів сприяють вихованню в учнів почуття самоповаги.

З метою висвітлення духовних та моральних надбань народу доцільно заснувати в школі хату-світлицю „Бабусина скринька”, експонати якої будуть збільшуватись за рахунок уроків обслуговуючої та технічної праці. Учням всіх класів необхідно відвідати міський музей перед уроками по темі „Вишивка”. Після екскурсії до музею виконати ескізи, малюнки побачених виробів декоративно-прикладного мистецтва.

Спілкування з мистецтвом – один з найрадісніших моментів у житті. Мистецтво слід знати і розуміти, але цього замало. Мистецтво повинно приносити радість, і перша найскладніша задача вихователя – викликати у учнів почуття насолоди, потребу милуватися природою і творами мистецтв. Адже сучасне виховання – це виховання культури потреб, духовних запитів, бажань. Виховання у дітей духовної потреби працювати, потребу навчатись, потребу насолоджуватись мистецтвом, це виховання прекрасної людини.

Розкриваючи мистецтво в системі національного виховання І.Ф.Смольянинов відмітив, що “виховання створює духовні потреби, навчання дає можливість задовольнити їх. Поставити за мету виховання культури потреб – означає звертатись до самостійності” [7, с.163].

Вибір форм та методів національного виховання визначається також віковими особливостями учнів, специфікою їх оціночно-пізнавальної діяльності. Отже, форми національного виховання різними засобами ділять на такі, які застосовуються на уроках і в позанавчальний час. Хоч кожна група форм і має певну специфіку, особливо в організації роботи, але сам поділ не відіграв істотної ролі, бо з точки зору завдань і змісту національного виховання не важливо, коли саме проведено бесіду, на уроці чи під час виховної години, де діти ознайомилися з тим або іншим твором мистецтва.

Г.В.Татарнікова вважає, що “теорія національного виховання, основи вивченні естетичної свідомості і поведінки людини, виявляє динаміку розвитку особистості за віковими етапами в процесі її спілкування з мистецтвом” [8, с.21].

Отже, національне виховання проникає в усі сфери дитячого життя, воно забезпечується всіма ланками виховання і використовує багатство і різноманітність його засобів.

Тому, розглядаючи національно-культурні традиції українського народу як педагогічний феномен, варто трактувати виховання і навчання як нероздільний педагогічний процес в двох взаємопов'язаних аспектах:

1) педагогічний вплив школи, сім'ї, колективу дітей в урочній і позаурочній діяльності;

2) готовність учня сприйняти цей вплив, а вчителя, батьків - здійснити його.

Акцент у роботі школи і сім'ї з виховання учнів на традиціях припадає на позаурочну діяльність, що зумовлено рядом факторів. Позаурочна виховна діяльність: більш вільний, творчий і відкритий процес; яскраво проявляється творчість та ініціатива старшокласників і педагогів, розгортається процес самовиховання і самотворення особистості; важливий механізм об'єднання зусиль школи і родини у вихованні шкільної молоді на традиціях.

У сучасних умовах позаурочна виховна діяльність розвивається надто повільно, хоч значення її у формуванні високоморальної, незалежної і самостійної особистості переоцінити важко.

Проте саме розуміння виховного значення традицій і цілісний процес виховання на національно-культурних традиціях з врахуванням їх регіональних аспектів залишаються недостатньо дослідженими. За цю вкрай складну і актуальну проблему вчені майже не беруться, а вчителі вивчають її власними силами на вузько прагматичному рівні. Педагоги у своїй більшості ще не усвідомили, що лише через систему традицій кожний із народів ввійде до планетарного людського об'єднання, відтворить себе, свою духовну культуру, свій характер і психологію в своїх дітях.

Експериментальна робота дозволила нам визначити ефективність успішного національного виховання учнів з використанням українських традицій на факультативних заняттях з технології в загальноосвітньої школі завдяки:

- використанню у навчально-виховному процесі необхідного і достатнього обсягу систематизованої інформації щодо національної вузлової ляльки (історичний, теоретичний, практичний аспекти);
- оволодінню учнями традиційними прийомами створення та оздоблення національних вузлових ляльок;
- організації процесу виготовлення власноруч учнями ляльок за традиціями українських національних вузлових;
- доступності та педагогічній доцільності запропонованих завдань;
- створенню на факультативних заняттях позитивно-емоційної творчої атмосфери зацікавленості та захопленості.

Висновки. Розглядаючи проблему національного виховання учнів, ми дійшли висновку, що нові завдання в галузі виховання учнів у загальній педагогіці вищої та середньої школи. - 2010. - Вип. 30.

ноосвітній школі суверенної України докорінним чином змінили і установки в національному вихованні. Для досягнення успіху в національному вихованні, необхідно обрати комплекс оптимальних умов оволодіння учнів народними традиціями, які забезпечували б вплив українських традицій на почуття, знання, вміння та навички особистості, сприяли б формуванню національного ставлення і допомагали б втілювати його в життя.

Діалектичні зв'язки між національним і загальнолюдським є загальною тенденцією розвитку будь-якого менталітету. Інтеграційні культурні надбання сприяють взаємозбагаченню завдяки розвитку культури передусім корінного етносу певної території. Це ж, на наш погляд, стосується і регіону, розвиває значення регіональних традицій у загальнокультурному контексті. Національно-культурні традиції є природним стимулюючим фактором шкільного навчально-виховного процесу.

Щоб досягти успіху у національному вихованні засобами природи, мистецтва, праці, побуту, необхідно обрати комплекс форм, які забезпечували б вплив краси на почуття, знання, вміння, навички особистості.

Проблема успішного національного виховання учнів з використанням українських традицій на факультативних заняттях з технології у загальноосвітніх навчальних закладах не обмежується цим дослідженням. Численні аспекти даної проблеми потребують свого подальшого дослідження та вирішення.

Список використаної літератури

1. Волкова Н.П. Педагогіка: [навчальний посібник] / Наталія Павлівна Волкова. – [2-ге вид., переробл., доповн.] – К.: Академвидав, 2007. – 616 с. –
2. Люліна Г.М. Збережемо традиції. (Використання елементів народознавства на уроках обслуговуючої праці) / Г.М. Люліна // Трудове навчання в школі. – 2009. – №3. – С. 27-34.
3. Лащенко О.В. Програма факультативного курсу "В'язання гачком" / О.В. Лащенко // Трудове навчання в школі. – 2009. – №10. – С.22-25.
4. Медведєва Л.Л. Розвиток індивідуальності в колективній творчій діяльності / Л.Л. Медведєва // Трудове навчання в школі. – 2009. – №2. – С. 2-5.
5. Оршанський Л. Дрогобицьку школу народних художніх ремесел знають у всьому світі / Л. Оршанський // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2009. – №6. – С. 20-22.
6. Пікельна В.С. Розвиток стійкого інтересу учнів до праці на засадах особистісно орієнтованого підходу / В.С. Пікельна // Педагогічні науки: [наукові праці] – Том 36. – Вип. №23. – С. 38-41.
7. Смольянинов И.Ф. Искусство в системе эстетического воспитания: [книга для учителя] / Иван Федорович Смольянинов. – М.: Просвещение, 1984. – 325 с.
8. Татарникова Г.В. Элементы эстетического обучения / Г.В. Татарникова // Педагогика. – 1995. – №2. – С.21-22.
9. Фіцула М.М. Педагогіка: [навчальний посібник] / Михайло Миколайович Фіцула. – [2-е вид.]. – К.: Академвидав, 2006. – 560 с.
10. Хлівний Я. Відроджуємо ремесла – виховуємо народолубство / Я. Хлівний // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2007. – №3. – С. 36-39.
11. Цикалюк І.В. Педагогічні умови національного виховання учнів на уроках обслуговуючої праці / І.В.Цикалюк // Сучасні підходи до навчання і виховання учнів

загальноосвітньої школи та шляхи їх реалізації: зб. наук. праць Криворізького державного педагогічного університету. – Кривий Ріг: КДПУ, 2007. – Вип. №8. – С. 136-139.

12. Чепурко А. Виховання патріотичних почуттів учнів на уроках трудового навчання / А. Чепурко // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2008. – №2. – С. 26-30.

13. Шущкевич А.Ф. Національне виховання на уроці обслуговуючої праці / А.Ф. Шущкевич // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2009. – №1-2. – С. 18-21.

Стаття надійшла до редакції 26.06.2010р.

УДК 378.147:159.9

О.А. Черепихіна
к. психол. н., доцент,
Запорізький Класичний
приватний університет

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ У ВНЗ

В работе проанализированы теоретические и методологические основы исследования формирования профессионализма будущих психологов в процессе профессиональной подготовки в ВУЗе на основе интегративного подхода. Определены специфические особенности применения интегративного подхода в практической составляющей профессиональной подготовки психологов.

Ключевые слова: психолог, формирование профессионализма, профессиональная подготовка психологов.

У роботі проаналізовано теоретичні і методологічні засади дослідження формування професіоналізму майбутніх психологів у процесі фахової підготовки у ВНЗ на засадах інтегративного підходу. Визначено специфічні особливості застосування інтегративного підходу у практичній складовій фахової підготовки психологів.

Ключові слова: психолог, формування професіоналізму, фахова підготовка психологів.

The article analyzes theoretical and methodological foundations of studies of formation of professionalism of psychologists in training in university-based integrative approach. Determined the specific features of an integrative approach to the practical part of training of psychologists.

Keywords: psychologist, professional development, training of psychologists.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Соціальні та економічні трансформації, що відбуваються останніми роками в українському суспільстві, призводять до виникнення широкого кола особистісних і міжособистісних проблем, розв'язання яких потребує кваліфікованої допомоги фахівців – психологів. У зв'язку з цим підвищується попит на послуги психологів у різних сферах суспільної діяльності і, відповідно, зростають вимоги до якості фахової підготовки психологічних кадрів у вищих навчальних закладах. Таке підвищення вимог поширюється і на рівень професіоналізму психолога, вимагаючи від нього, окрім знань, специфічних особистісних якостей. Тому, однією з найактуальніших проблем у сфері професійної освіти фахівців-психологів у вищих навчальних закладах є формування у них професіоналізму, створення для цього психолого-педагогічних умов. Необхідність таких підходів у сфері підготовки спеціалістів відображено в Законі України “Про освіту”, Державній національній програмі “Освіта” (“Україна XXI століття”), Національній доктрині розвитку освіти, Концепції гуманітаризації вищої освіти (1996) та інших офіційних документах, прийнятих на державному рівні.